

Η ΑΤΗ ΣΤΗΝ ΙΛΙΑΔΑ

Του Ανδρουλιδάκη Γιάννη εκπαιδευτικού του 3^{ου} Γυμνασίου Καλαμάτας

Στον ομηρικό έπος συναντάμε το ηθικό σχήμα.: άτη → ύβρη → νέμεση → τίση. Είναι χαρακτηριστική η λειτουργία του σχήματος αυτού στη **ραψωδία Α** και συγκεκριμένα το περιστατικό ανάμεσα στον ιερέα του Απόλλωνα, **Χρύση**, και τον αρχιστράτηγο των Αχαιών, **Αγαμέμνονα**. Ο Χρύσης, ιερέας – ικέτης, έχει πάει στο στρατόπεδο των Αργιτών να ζητήσει πίσω την κόρη του Χρυσοπούλα (Χρυσήδα). Ο Αγαμέμνονας φέρεται με τρόπο υβριστικό στον ιερέα και, όπως όλοι γνωρίζουμε, οι Δαναοί θα τιμωρηθούν με το λοιμό, τον οποίο θα στείλει ο Απόλλωνας, ο οποίος και αποδεκατίζει το στρατό τους.

Άτη, λοιπόν, είναι η τύφλωση του νου, η οποία οδηγεί στην **ύβρη**, δηλαδή στην αλαζονική συμπεριφορά που ξεπερνά το μέτρο. Αυτή θα προκαλέσει την οργή των θεών, δηλαδή τη **νέμεση**, η οποία θα επιφέρει την **τίση**, δηλαδή την τιμωρία του αλαζόνα-υβριστή.

Το σχήμα αυτό φαίνεται να συμπληρώνεται στη ραψωδία Ι. Στη σκηνή της πρεσβείας προς τον Αχιλλέα και στο λόγο του παιδαγωγού του, του Φοίνικα, γίνεται αναφορά στις παρακλήσεις. Όπως λέει ο Φοίνικας, οι παρακλήσεις, κουτσές, με μάτια αλλήθωρα και μούτρα ζαρωμένα είναι κόρες του Δία και τρέχουν πίσω από την Άτη για να παρακαλέσουν αυτόν που έχει τυφλωθεί και βρίσκεται στα χέρια της να φύγει από την επιρροή της. Όποιος σεβαστεί τις κόρες του Δία και βγει από το χώρο της αλαζονείας, θα έχει μεγάλο όφελος. Όποιος, όμως, τις περιφρονήσει, προκαλεί την οργή των θεών και την τιμωρία του, δηλαδή παθαίνει και πληρώνει.

Επομένως το ηθικό σχήμα πρέπει να συμπληρωθεί ως εξής: άτη → ύβρη → παρακλήσεις → νέμεση → τίση με την **απαραίτητη διευκρίνιση** ότι, **μόνον όποιος δε ακούσει τις παρακλήσεις**, θα πέσει θύμα της Ατης και **θα προκαλέσει τη νέμεση** των θεών και την **τίση**.

Μετά τις απαραίτητες αυτές διευκρινήσεις ας μιλήσουμε πιο αναλυτικά για την **Άτη**. Αυτή είναι η τύφλωση του νου που **παρασύρει τον άνθρωπο να πει λόγια που δε θα έλεγε και να κάνει πράξεις που δε θα έκανε**, αν ήταν κύριος του εαυτού του. Είναι **γοργοπόδαρη** και προλαβαίνει να κάνει κακό στους ανθρώπους. Δεν κάνει εξαιρέσεις και τυφλώνει ακόμα και τους γενναίους και τους ιεραρχικά ανώτερους.. Και έτσι πρέπει να γίνει. Κατά διαστήματα κάποιος πρέπει να χάσουν τα λογικά τους για να στηθεί ο πόλεμος και οι διαμάχες. Μάλιστα να τονίσουμε ότι η τύφλωση αυτή δεν είναι στιγμιαία, αλλά οργή διαρκείας, όπως φαίνεται στη ραψωδία Ι από το παράδειγμα του Μελέαγρου, το οποίο αποτελεί μια μικρογραφία της μάνητας του Αχιλλέα, και τη στάση του. Άρα, αυτό το είδος του δαίμονα, που προκαλεί στους ανθρώπους σύγχυση και τυφλό πάθος, καταλαβαίνουμε τι βαρύ έργο έχει μέσα στο έπος, αφού αναλαμβάνει την υποχρέωση να πλανήσει τους ήρωες, που ο ποιητής επιλέγει. Ο Όμηρος έχει μεγάλη ανάγκη την Άτη και εκείνη προσφέρει ξεχωριστές υπηρεσίες στην επική αφήγηση.

Τελειώνοντας **να τονίσουμε** ότι στην Ιλιάδα δεν τυφλώνονται όλοι. Για παράδειγμα ο μάντης Κάλχας μένει αλώβητος. Η Άτη δεν τον αγγίζει. Αυτό, βέβαια, είναι φυσιολογικό, γιατί δε θα μπορούσε να πλανηθεί ένας άνθρωπος που γνωρίζει αυτά, τα οποία πρόκειται να συμβούν. Η τύφλωση λειτουργεί στο παρόν και δεν αφήνει αυτόν που έχει χτυπηθεί από τη δύναμη της να δει το μέλλον. Ο μάντης, όμως, έχει το χάρισμα να προβλέπει και γι' αυτό δεν τυφλώνεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Carlter P.(2005).*Όμηρος*. Αθήνα: Πατάκης.

Παπαγιώργης Κ.(1993). *Η ομηρική μάχη*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Σαμαρά Μ.(1991).*Όμηρου Ιλιάδα*. Αθήνα :Gutenberg

Τσοτάκου-Καρβέλη Α.(1992).*Λεξικό της ελληνικής μυθολογίας*. Αθήνα: Σοκολή.